سەرۆک کۆمار : عێراق سیاسەتی کاریگەر بۆ ئامانجی بەدەستهێنانی گەشەپێدانی سەقامگیر گرتۆتەبەر

لە کاتی بەشداریکردنی لە دانیشتنێکی دیالۆگیدا لەسەر باشتر بەکارهێنانی زەوی سەرۆک کۆمار جەختی کردەوە کەعێراق سیاسەتی کاریگەر بۆ ئامانجی بەدەستهێنانی گەشەپێدانی سەقامگیر گرتۆتەبەر بەپێی بڵاوکراوەیەکی سەرۆکایەتی کۆمار کەدەست ئاژانسی موتەڵەع کەوتووە تیایدا هاتووە"لە چوارچێوەی بەشداریکردنی سەرۆک کۆمار د.لەتیف جەمال ڕەشید لە کارەکانی کۆبەندی ئابووری جیهانی کە لە داڤۆس بەڕێوەچوو لە ڕۆژی هەینی 24 ی کانوونی دووەمی 2025 لە سەنتەری کۆبەندی داڤۆس بەشداری لە دانیشتنێکی دیالۆگی کرد بە ناونیشانی "بەرەو زەوییەکی سەقامگیرتر لە ڕێگەی نۆژەنکردنەوەی زەوی".

لە کۆبوونەوەکەدا کە بریکاری سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان، سکرتێری جێبەجێکاری پەیماننامەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ بەرەنگاربوونەوەی بیابانبوون (UNCCD) ئیبراهیم تیاو، وەزیری کشتوکاڵی ئەفریقای باشوور گوین ستێینهویزن، بەڕێوەبەری جێبەجێکاری گرووپی ڕاوێژکاری توێژینەوەی کشتوکاڵی نێودەوڵەتی (CGIAR) خاتوو ئیسمەهان ئەلوافی و بەڕێوەبەری جێبەجێکاری نیو ئایرە فارمس خاتوو مەلی مەنتگۆمری و جێگری سەرۆک وەزیرانی مەنگۆلیا بەڕێز توگمەدین دورژانخاند ئامادەی بوون، بەڕێز سەرۆک کۆمار وتارێکی پێشکەش کرد و تێیدا جەختی لەسەر ئەزموونی خۆی وەک ئەندازیارێکی پسپۆڕی بەڕێوەبردنی

ئاو کردووە کە دەیان ساڵە ئەزموونی پیشەیی هەیە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی کەمی ئاو و پەرەپێدانی شێوازەکانی بەکارهێنانی زەوی.

سەرۆک کۆمار لە وتارەکەیدا گوشارەکانی سەر عێراقی بەهۆی گۆڕانی کەشوهەوا و کەمی ئاو و بەبیابانبوون ڕوونکردەوە و تەئکیدی لەوە کردەوە کە عێراق دەستەوەستان نییە لەبەرامبەر ئەم تەحەدایانەدا، بەڵکو هەنگاوی یەکلاکەرەوە و کۆنکرێتی ناوە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەیان لەڕێگەی سیاسەتی کاریگەرەوە بەمەبەستی بەدیهێنانی گەشەپێدانی بەردەوام.

هەروەها خاڵە سەرەکییەکانی پلانی عێراقی سەبارەت بە ستراتیژی درێژخایەنی گەشەپێدانی ئابووری بەتایبەتی لەبوارەکانی کشتوکاڵ و وزە و ئاسایشی ئاو باسکرد و ئاماژەی بەوەشکرد کە لەئێستادا عێراق بەشداری دانوستاندنەکانی بەردەوامی لەگەڵ وڵاتانی دراوسێی وەک تورکیا و ئێران دەکات بەمەبەستی گەیشتن بە ڕێککەوتنێکی دادپەروەرانە بۆ دابەشکردنی ئاوی ڕووبارەکانی دیجلە و فورات.

ئەم دانوستانانە ئەولەویەتی ستراتیژین بۆ داهاتووی ناوچەکەمان، هەروەها کارکردن لەسەر ئاستی نەودەوڵەتی لەگەڵ ڕێکخراوە نەودەوڵەتییە تایبەتمەندەکان بۆ گرتنەبەری کرداری کشتوکاڵی خۆڕاگری کەشوهەوا و دەستەبەرکردنی دەستگەیشتن بە سەرچاوەی دارایی و شارەزایی پێویست بۆ سەرکەوتن.

لە کۆبوونەوەکەدا بەڕێز د.فوئاد حوسێن جێگری سەرۆک وەزیران و وەزیری دەرەوە و سەرۆکی دەستەی ڕاوێژکاران و شارەزایان لە سەرۆکایەتی کۆمار د.عەلی ئەلشوکری و باڵیۆزی عێراق لە کۆنفیدراسیۆنی سویسرا د.محەمەد ئەلدەبباغ ئامادەبوون.

ئەمەش دەقی وتەکەی سەرۆک کۆمارە کەلەبڵاوکراوەکەدا هاتووە :

خۆشحاڵم کە ئەمڕۆ لەم کۆبوونەوە گرنگەدا لەگەڵتانم. وەک ئەندازیارێکی بەڕێوەبردنی ئاو کە دەیان ساڵ ئەزموونم هەیە، بەشێکی گەورەی کارەکەم تەرخان کردووە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی کەمی ئاو و پەرەپێدانی شێوازەکانی بەکارهێنانی بەردەوامی زەوی.

ئەم تەحەدایانە بۆ من نوێ نین و تەنیا بابەتی تیۆری نین. واقیعێکی بەپەلەن کە پێویستمان بە خێرایی کارکردن هەیە.
خۆشحاڵم کە ئەمڕۆ ستراتیجی عێراق بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشانە بە شێوەیەکی کاریگەر و ڕاستەوخۆ

لەگەڵ ئەوە باس دەکەم.

دانیشتنی ئەمڕۆ، بە ناونیشانی "بەرەو زەوییەکی سەقامگیرتر لە ڕێگەی نۆژەنکردنەوەی زەوی"، تیشک دەخاتە سەر تەحەدایەکی گرنگی جیهانی: تێکچوونی زەوی

40٪ ی زەوی جیهان بەپیتی خۆی لەدەستداوە و هەڕەشە لە سەلامەتی ژینگەی ئابووری و کۆمەڵایەتیمان دەکات.

ئەم دیاردەیە بۆتە هۆی دابەزینی بەرهەمی کشتوکاڵ و پیسبوونی ڕێڕەوەکانی ئاو، هەروەها زیادبوون و خێراکردنی وشکەساڵی، ئابووری و بژێوی ژیانی لە سەرانسەری جیهاندا خستووەتە مەترسییەوە.
عێراق بەدەر نییە لەم تەحەدایانە. نزیکەی 39٪ی خاکەکەمان بەبیابان بووە، لە کاتێکدا سەرچاوەکانی ئاومان کە بنەمای کشتوکاڵ و بژێوی ژیانن، لە ژێر فشاردایە.

بەهۆی گۆڕانی کەشوهەوا، بەرزبوونەوەی پلەی گەرما و کەمبوونەوەی ئاو لە ڕووبارەکانەوە لە وڵاتانی دراوسێوە بارودۆخەکە خراپتر بووە.

لەگەڵ ئەوەشدا، عێراق لە بەرامبەر ئەم تەحەدایانەدا بێدەنگ نییە،
ئێمە هەنگاوی یەکلاکەرەوە و کۆنکرێتی دەنێین بۆ چارەسەرکردنیان، لە ڕێگەی سیاسەتی کاریگەرەوە بە ئامانجی بەدەستهێنانی گەشەپێدانی بەردەوام.

ڕێگەم بدەن هەندێک لەو دەستپێشخەرییانە لەگەڵ ئەوە باس بکەم کە دەستمان بە جێبەجێکردنیان کردووە:

* یەکەم و گرنگترین هەنگاو باشترکردنی بەڕێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاوی ئێستامانە، لە ڕێگەی بەرزکردنەوەی کاریگەری ئاو، پەرەپێدانی سیستەمی ئاودێری مۆدێرن، هەروەها کۆکردنەوەی ئاوی باران بۆ بەکارهێنانی لە ئاودێری زەویدا.

* پڕۆگرامێکی نیشتمانی 10 ساڵەی فیدرالی بۆ بەرەنگاربوونەوەی بەبیابانبوون:

ئەم پرۆگرامە جەخت دەکاتە سەر دارستانسازی، پاراستنی خاک و پەیڕەوکردنی شێوازی کشتوکاڵی بەردەوام.

فراوانکردنی پڕۆژەکانی پشتێنەی سەوز ، ئەمە لە پرۆسەی دامەزراندنی ناوچەی ئارام لە دەوروبەری شارەکانماندا ین بە کەمکردنەوەی مەترسی زیادەڕەوی بیابان لە ڕێگەی بەکارهێنانی ڕووەکی خۆماڵی کە بەرگەی وشکەساڵی دەگرن .

ئەم هەوڵانە بەشێکی دانەبڕاون لە ستراتیژی گەشەپێدانی ئابووری درێژخایەنی عێراق، بەتایبەتی لە بوارەکانی کشتوکاڵ، وزە و ئاسایشی ئاو.
گەشەپێدانی بەردەوام گەرەنتی ڕاستەقینەی گەشەی هاوسەنگ کە تەندروستی ژینگەمان بە نەوەکانی داهاتوو دەپارێزێت.

لە گەڕانمان بە گەشەپێدانی بەردەوام، ئێمە بەرەو وزەی نوێبووەوە دەڕۆین. ئێمە کشتوکاڵی ژیرانە بەرز دەکەینەوە، جۆراوجۆر کردنی دانەوێڵە، پەرەپێدانی کشتوکاڵی ئەندامی و نوێبووەوە، هەروەها یاساکانی بەکارهێنانی زەوی توندتر دەکەین.

ڕووبەڕووبوونەوەی ئاستەنگەکانی ئاو پێویستی بە هاوکاری سنووری هەیە.

عێراق لە ئێستادا خەریکی دانوستانە لەگەڵ وڵاتانی دراوسێی وەک تورکیا و ئێران، بە ئامانجی گەیشتن بە ڕێککەوتنێکی دادپەروەرانە بۆ دابەشکردنی ئاوی ڕووبارەکانی دیجلە و فورات.

ئەم دانوستانانە ئەولەویەتی ستراتیژین بۆ داهاتووی ناوچەکەمان.

لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی، عێراق شانبەشانی ڕێکخراوە جیهانییەکانی وەک پەیماننامەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ بەرەنگاربوونەوەی بەبیابانبوون (UNCCD)، ڕێکخراوی خۆراک و کشتوکاڵ (FAO)، پرۆگرامی خۆراکی جیهانی (WFP) و بانکی جیهانی کار دەکات بۆ گرتنەبەری کرداری کشتوکاڵی خۆڕاگری کەش و هەوا و دەستەبەرکردنی دەستگەیشتن بە پارە و شارەزایی پێویست بۆ سەرکەوتن.

لە کۆتاییدا، ئەمە دەزانین کە چارەسەری بەردەوام تەنها لە ڕێگەی کرداری ناوخۆیی کاریگەرەوە بەدەست دەهێنرێت و هاندانی کۆمەڵگا بنەمای ستراتیجیمان بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئاستەنگەکان پێکدەهێنێت.